

22 **HELG:** portrett

Unni Lindell (62)

Vant sin andre Rivertonpris i år.

■ SISSEL HOFFENGH
■ MIMSY MØLLER (FOTO)

Yrkeskriminell

Unni Lindell startet med å knerte folk allerede i 4. klasse.

Dette intervjuet starter med fotoshoot, mens krimdronningens leppestift er fresh. Og knallrød, slik jeg forventer det når vi skal møte Unni Lindell. Alt annet ville vært en nedtur.

– Altså, denne bamsebuksa hadde jeg jo egentlig ikke tenkt å ha på, jeg er bare litt frossen av meg, sier hun og napper i et loddent fleecebukseben som stikker fram under den småblomstrede kjolen. Vi følger etter henne opp til annen etasje der hun har sett seg ut en bakgrunn. Stikkord for funkisboligen på Høvik er kunst, hvite vegger, sollys og friske blomster. En liten tøy-rev sitter på en stol i hjørnet og skuer over rekka med ihjelkoste kosedyr som er plassert langs den ene veggen. De tilhører de fire barnebarna som får utfolde seg her når de er på besøk hos «faffa» og «nunne».

En hagegnom i hvit plast gir oss fin-
gern fra vinduskarmen.

– Det er så rotete her, sukker Lindell, og forteller at hun nettopp har solgt leiligheten hun har hatt i Oslo.

– Etter at Lan og co. fjernet parkeplassene i Oslo sentrum har jeg måttet selge min skriveleilighet som jeg har hatt i 10 år. Så nå må jeg kjøpe ny leilighet med parkeringsplass, jeg er helt avhengig av det, jeg som skal kjøre til foredrag og arrangementer der jeg må ha med meg bøker. Jeg kan ikke sykle rundt med bokkasser på hodet.

– Du vet at du kan leie sånn el-sparke-sykkel nå?

– Nei! Jeg skal kjøre bil og det skal jeg gjøre i Oslo. Basta bom, sier hun og fluffer opp de ravnsvarte krøllene.

– Skjønner!

– Så nå håper jeg på et nytt byråd som ikke raserer Oslo. Det er sånn at noen av oss faktisk må kjøre bil for å kunne jobbe. Og jeg må det.

Tilbake til våpnene. På glassbordet i stua nede i første etasje ligger de: to forgylte revolvere av typen Nagant. Ved siden av ligger Marguerite Duras lille bibel «Å skrive». Den er full av visdomsord, blant annet at en forfatter må være alene for å kunne jobbe. Selv jobber hun hele tida. Derfor bor hun og mannen hver for seg.

– Det er ikke helt A4, men helt fint. Jeg må ha ro, og ro i hodet, for å skrive. Kunne stå opp klokka 02.00 om natten for å jobbe uten å måtte liste meg. Min venn i mediabransjen, Geir Håkonsund, har jeg invitert på fårikål klokka 04.00 om natten. Det var da det passet å invitere på middag. Og da kom han.

Over 90 bøker på 30 år er en uvirkelig bragd. Unni påstår at med hardt arbeid, stillhet og ro så får hun det til selv om det er et helvete til tider.

– Greia er at tida ikke betyr noe for meg, jeg skriver når jeg har krefter og så

sover jeg. Og så har jeg ingen ting forholde meg til. Det er da jeg får det til.

Helt siden 1972 har Rivertonklubben delt ut prisen «Den gylne revolver» til forfatteren av årets beste kriminalroman. I år fikk Unni Lindell prisen for annen gang. Første gang var i 1999 for boka «Drømmefangeren».

– Det betyr veldig mye for meg å få den nå, vite at jeg fortsatt henger med. I en alder av 62 går jeg inn i min siste etappe som forfatter, og når du løper maraton så er den siste etappen viktigst, det er da du kommer i mål.

Siden hun vant i 1999 er det kun én annen kvinnelig forfatter som har vunnet prisen, nemlig Karin Fossum i 2014.

– Det er blitt en mannepris, og dermed er jeg ekstra stolt over at jeg har klart å kløre meg fast, sier Lindell, og serverer sjokoladecake og kaffe i keramikkopper med kattermotiv. Vi snakker om true crime, en sjanger hun har stor sans for.

– Jeg fulgte Orderudsaken på TV, og syntes det var superspennende.

– *The Guardian* skrev nylig at krim og thrillere er bestselgende litteratur over hele verden. Er det mye snobberi og nedlatenhet overfor sjangeren blant den norske åndseliten?

– Jeg føler det var mer av det før. På sytti- og åttitallet var det nesten bare mannlige krimforfattere i Norge, bortsett fra Kim Småge. Så debuterte Karin Fossum, Anne Holt og jeg på nittitallet, og det var en liten revolusjon. Vi forandret sjangeren.

– Hvordan da?

– Det ble mer psykologi, mer hverdag, mindre store ran, finlandshetter og kjøring i garasjehus. Og det resulterte i at vi fikk ordentlige anmeldelser i avisene, fra såkalt «vanlige» anmeldere.

Under en debatt i Det norske studentersamfunds kulturutvalg i 2016 ble Unni Lindell, og et par andre konfrontert med krimsjangeren, dens anseelse, popularitet, og om nordic noir-bølgen trues av sin egen underholdningsverdi. Blant annet ble det spekulert i om det var enkle triks som lurte leserne inn i spenningshistorier.

– Du kan ikke lure leserne. For samme hva akademia og eliten sier er de ikke dumme, sa en lettere irritert Lindell. Og la til at i et mørkt og kaldt og litt kjedelig land trenger vi spenningshistorier. Og påsken er liksom blitt krim-sesongen framfor alle.

– *Hvorfor er vi så glade i å lese krim i Norge tror du, er det fordi vi har det så fredelig og trygt?*

– En kriminalroman har en historie å fortelle, som du må vite hvordan går. Mange skjønnlitterære bøker har et vakkert språk, men du må liksom ikke

vite hvordan det går, om du skjønner. I en krim må du det. Og du kan gå dypt inn i de sårbare menneskene – også forbryteren – som jeg er veldig opptatt av. Og så har du spenningen.

Lindells krimhelt har i alle år vært Cato Isaksen, en helt vanlig politimann uten hang til verken alkohol, kvinner eller tvangstanker. Men for ett par bøker siden brakte Lindell en ny, kvinnelig etterforsker på banen: Marian Dahle.

– Hun virker litt gæren syns jeg.

– Ja, jeg ønsket ikke å lage en veldig sympatisk kvinne. Om hennes arbeidsgiver hadde visst like mye som leserne om hvor syk hun er, hadde hun neppe fått jobb i politiet. Men Marian er også sårbar. Uforutsigbar.

Jeg fulgte Orderudsaken på TV.

En død hest seiler nedover floden. Hele byen er tatt av flom, vannmassene flyter gjennom gatene, og drar med seg rester av alt som engang var. Når de dramatiske bildene ruller over TV-skjermen roper Unni Lindell: «Å nei, ikke hesten!» Mannen hennes kikker bort på henne og spør: «Hesten? Hva med alle de menneskene, da?»

– Det var veldig flaut, men det var min reaksjon. Dyr betyr mye for mange mennesker. Selv er jeg med i NOAH og har gått i fakkeltog mot pels i årevis, og nå håper jeg næringen blir nedlagt. Trine Skei Grande har gått veldig inn for det. Dette har de gjort i så mange land, det er barbarisk med pelsdyroppdrett. For meg er Senterpartiet det verste partiet, fordi de er ikke glade i dyr. Selv om de engasjerer seg for landbruk er det ikke opptatte av dyrevelferd.

– Er du blitt veganer?

– Nei, jeg spiser kjøtt, men har mindre og mindre lyst på det, faktisk. Så lenge dyrene har det godt mens de lever kan vi gjerne bruke kjøttet og skinnen. Men disse pelsdyrene som lever i trange, små bur hele livet, kun for å bli jaleprodukter – veldig harry faktisk, pels – det klarer jeg ikke.

Når det gjelder bestialske drap er hun arvelig belastet. Faren spiste opp Jesusbarnet på et konditori i Sandvika i 1933. Og da Unni gikk i fjerdeklasse gjennomførte hun sitt første massedrap.

24 **HELG:** portrett

– Det var den skolestilen om blåbæreturen der alle ble drept, ja. Jeg har den ennå. Bjørnen, jegeren, alle ekornene døde. Bare blåbærene overlevde. Da skrev læreren min: «Men Unni, alle trenger ikke å dø i alle dine stiler?» Så ja, dette startet tidlig.

– *Hvor mange menn har du tatt livet av til nå?*

– Noen hundre menn er det blitt. Men jeg har også drept en del kvinner opp gjennom. Og ett par barn. Og det er ille. Men katter har vært verst. Jeg drepte en katt i «Sørgekåpen». Det gjør jeg aldri igjen. Men det var fordi det skulle lages TV-serie og de ville at det skulle drukne en virkelig katt. Da fikk jeg piggene ut, og sa det var helt uaktuelt.

– *Men faren din spiste jesusbarnet?*

– Ja, han gjorde det, sier Unni Lindell, og her må vi altså spole litt tilbake.

Jeg har alltid vært lettskremt.

I 1894, samme år som Karl Marx ga ut «Kapitalen», Arthur Conan Doyle ga ut «Sherlock Holmes memoarer» og Knut Hamsun ga ut «Pan» bestemte gruvearbeidersønnen Carl Wilhelm Theodor Lindell seg for å utvandre. Han gikk til fots fra Gryt i Östergötland i Sverige til Norge, landet som nettopp hadde fått klokkeid og frimurerlosje.

– Han slo seg ned som hjulmaker på Skui, og jeg skal love at Bærum ikke var noe rikmannssted den gangen, sier Unni Lindell.

– Familien levde i fattige kår. Min farmor var enslig mor og jobbet i et konditori i Sandvika. Hun bodde på hybel mens far ble tatt hånd om av sin bestefar, hjulmakeren. Det var ingen enkel oppvekst for han, men han skulle få besøke henne i konditoriet rett oppunder jul. Da var det laget en marsipanutstilling av Josef, Maria, noen esler og Jesus i krybben. Da de voksne snudde ryggen til hadde han så lyst til å smake på marsipanen, så han spiste opp jesusbarnet. Det var den minste figuren så han tenkte kanskje det var små sjanser for å bli oppdaget. Etterpå ville konditoren omtrent banke han opp.

Unni Lindells egen oppvekst, i en liten blokkleilighet sammen med mor far og en søster, var preget av dårlig økonomi. Det var ikke alltid penger til mat engang, langt mindre klær. Unni husker fortsatt det røde skjørtet med de svarte stripene hun arvet etter en rik vestkantjente. Moren hadde funnet det gjennom en annonse i avisen, og de dro for å kjøpe.

– Vi kom til et kjempefint hus på Holmenkollen. Inne på rommet til jenta lå klærne jeg skulle få utover sengen. Jeg var sååå stolt over å få de klærne.

– *Hva har den erfaringen gjort med deg?*

– Alt i alt tror jeg at det har gjort at jeg har begge beina plantet på jorden. Jeg kjøper aldri sko til 1.200 kroner og mannen min sier at jeg godt kan unne meg noe annet enn plaststøvletter til 198 kroner

– *Men det kan du jo!*

– Ja, og jeg gjør også det nå. Jeg bare har det i meg at man må finne noe som er billig. Herregud, jeg har fint hus, og leilighet i byen, så jeg vet det kan lyde som koketteri. Men jeg vil ikke vifte med at jeg har tjent mye penger. Jeg skammer meg heller ikke over det, jeg har lykket fordi jeg har jobbet, og fortsatt jobber, veldig hardt.

På Høvik skole var hun en outsider. Utfrysingen har satt spor. Da hun skulle

delta i NRKS program «Klassefesten» for noen år siden ønsket NRK barneskoleklassen med, men det orket hun ikke.

– Fra 4- til 7-klasse hadde jeg det vondt på skolen. Jeg ble syk av det, og måtte til lege. Dette er noe mange barn opplever, men det var leit og noe jeg ikke helt klarer å glemme. Så på NRK måtte de nøye seg med at jeg ba med gymnasklassen fra Valler.

– *Du orker ikke se de du gikk på barneskolen med igjen?*

– Nei. Når jeg møter dem er jeg fortsatt knøtt liten, og de er kjempesvære. Det henger i. Det tar aldri slutt. Og det viser hvor viktig barndommen er, hvilke spor den kan sette. Dette er jeg også opptatt av i bøkene mine.

På gymnaset traff hun Per Christian Garnæs. De ble kjærester.

– Han ble også min aller beste venn. Vi møttes da jeg var 17 og han 18, og så ble det oss to. Da fikk jeg en ro og trygghet i livet.

Hun var 20 år gammel, gravid og så kvalm at hun måtte gå av toget på hver stasjon mellom Røyken og Oslo for å kaste opp. Til slutt ble franskstudiene lagt på hylla. Og da første barnet kom begynte hun å skrive.

– Vi var steinfattige og leide en liten

leilighet av en russisk dame ute i Røyken til 500 kroner måneden. Jeg jobbet i bokhandel om dagen, serverte og vasket gulv på Bærum sykehus om kveldene. Det var ikke noe luksusliv, sier Lindell som startet med å skrive noveller og «historier fra virkeligheten» for ukebladene. Hun fikk snart god respons, og penger ble det også.

I tillegg til å være en naturbegavet historieforteller er hun ofte redd. Hun mener angsten for alt som kan gå galt er en del av den kreative drivkraften. I 1996 hadde hun alt gitt ut en rekke bøker, men så skrev hun kriminalromanen «Slangebæreren», om en seriemorder som var løs i Oslo. Og alt eksploderte. Gjennombruddet var et faktum.

– *Jeg har hørt du brakk håndleddet en gang fordi du flyktet fra en potensiell seriemorder...*

– Jeg har alltid vært lettskremt. Liker ikke sitte med noen bak meg på toget. Eller at noen går bak meg på gaten om kvelden. I det spesielle tilfellet var det en mann som stoppet bilen og rullet ned vinduet, sikkert for å spørre om veien eller noe. men jeg ble så redd at jeg hoppet over autovernet, rullet et par hundre meter nedover en skråning, og brakk håndleddet.

Siden krimdebuten har butikken gått

strykende. Hun har fått kjenne på beundring, men også misunnelse. For noen år siden vakte det stor oppsikt da hun og en rekke andre forfattere meldte seg ut av Forfatterforeningen.

– Ja, det var stor ståhei med tre sider i Aftenposten, «Lørdagsrevyen» og alt. Bare fordi jeg ikke orket misunnelsen og de sure kommentarene hvis du bare gikk litt utenfor de strenge rammene de satt. Nå er det kommet en ny forfatterforening også, men jeg er ikke medlem noe sted. Jeg gikk ikke i barselgruppe engang, jeg blir helt gal bare jeg handler på Cubus og de spør om jeg vil bli medlem.

– *Trives du i rollen som forretningskvinne?*

– Ja. Jeg trækker på, forhandler på alle plan

Da det skulle lages lydbok av «Dronen» insisterte Lindell å få Ane Dahl Torp til å lese. Torp, som var opp-tatt med nye episoder av «Heimebane» hadde ikke tid, og Lindell sa klart ifra: – Da blir det ikke noen lydbok!

Etter mange forhandlinger klarte de å finne en åpning i programmet til Ane Dahl Torp likevel. Som plaster på såret fikk skuespilleren sitte i cockpiten da hun skulle ut og fly, siden sønnen til Lindell er kaptein i Norwegian. Han fikk grei beskjed: «Moren din har trua meg

UNNI LINDELL (62)

- Forfatter, journalist og oversetter.
- Vant Rivertonprisen for 2. gang i år med romanen «Dronen».
- Jobbet som journalist fra 1979 til 1987.
- Forfatterkarrieren startet med små dikt og noveller i ukeblader.
- Debuterte i 1986 debuterte med ungdomsromanen «Den grønne dagen».
- Har skrevet bøker sammen med Fredrik Skavlan, Mark Levengood og Anne B. Ragde.
- Debuterte med krimboka «Slangebæreren» i 1996 med førstebetjent Cato Isaksen og Marian Dahle som helter.
- Mange av bøkene er filmatisert for TV, med Reidar Sørensen og Kohinoor Nordberg i hovedrollene.
- Har vunnet en lang rekke priser, blant annet Kritikerprisen, for sine bøker.
- Er gift, har to barn og fire barnebarn.

til å lese inn lydboka si». Bildet av de to ligger på Lindells Instagram.

– Den lydboka har solgt kjempebra. Hun stemmer sånn med Marian Dahle, sier Lindell fornøyd.

Hun liker ikke å reise. Hun liker heller ikke fysisk aktivitet og slett ikke nye ting. Hun har ikke engang nettbank, og insisterer på å bruke brevgiro. I slutten av august i fjor sa forleggeren til henne at nå måtte hun se å komme seg på en eller annen digital plattform.

– Jeg tenkte plattform? Skal jeg i Nordsjøen, liksom? Noen foreslo Instagram og jeg tenkte at dette gidder jeg i tre uker til boka har kommet i salg. For når det gjelder teknologi er jeg på nivå med en 95-åring.

6.414 følgere senere har pipa fått en annen låt. Nå er hun hekta.

– *Får forfattere mye trolling og ekle kommentarer på nett?*

– Ja, noe. Men jeg har lært av Camilla Läckberg, hun ringer ofte foreldrene til de som troller og forteller dem at de må oppdra ungene sine. Og det kan ofte være foreldrene til en 45-åring altså. Uansett, det fungerer. Det er en ny tid nå og vi må omstille oss. Det er jeg veldig dårlig på, faktisk. Jeg er veldig gammeldags.

5 favoritter

MUSIKK

Alt fra opera til svensktopper. Ikke moderne jazz og hardingfele, da blir jeg pling i bollen. Snur i døra om et spisested har høy musikk.

FILM

«Billy Elliot». Hjerte-skjærende vakker, til å gråte av og til å kjenne på alt det vidunderlige som kan skje i livet. Om man bare tør og vil det nok.

BOK

Gøran Tunstrøms «Juleoratoriet». Utkom året etter at moren min døde. Fikk meg til å skjønne at noen forsto sorg, at jeg ikke var alene i det fryktelige «landskapet»

MAT

Grovbrødskiver med makrell i tomat med en gin tonic til.

STED

Hjemme i senga mi med bøker og filmer og ro. Har ikke behov for å se nye steder. Kan google dem.

I 1999 lå hun til sungs et helt år, og etter mange år med utredninger på sykehus fikk hun i 2008 diagnosen ME.

– Det var en stor lettelse for meg. Jeg fikk også et ark om at jeg skulle søke uføretrygd. Men det skulle jeg jo ikke, sier Unni Lindell. Nå har hun gode dager og ikke fullt så gode dager. Må hvile mye.

– Ingen har den diagnosen likt, noen er skrekkelig dårlige, og selv om jeg er blitt bedre og bedre, kan jeg sove i tre dager når jeg har vært med på noe, bare for å komme til hektene igjen. Men, så stiller jeg i fin kjole og et glass champagne, og det er den Unni folk ser, sier hun.

– Jeg spiser meg opp for ikke å få rynker. Det var så deilig da jeg kom på det.

– *Men du kan jo ende med å bli trill rund?*

– Nei, jeg blir ikke det. Og grunnen til det er at jeg ikke trener. Kroppen min er vant til at den ikke trenger å ta vare på fett. Når du går, sykler eller løper mye tror kroppen at den må ta vare på fett til krisetider, men min kropp vet at det alltid kommer mer.

– *Tar du tran?*

– Nei. Men jeg tar litt vin.

sissel.hoffengh@dagsavisen.no